

Søndersø Skole.

(Træk af Lærernes og Skolens Historie.)

Af N. M. Elling.

Omtrent paa Reformationstiden (ca. 1540) levede der en Mand i Serup, Søndersø Sogn, ved Navn *Hans Degn*. Han har muligvis været Degn. Senere (ca. 1595) nævnes Degnen *Niels Pedersen*, som Sognepræsten Hr. Niels Christensen (Næraa) en gang i Drukkenskab skal have slaaet i Hovedet med en Tinpotte, ligesom han ogsaa skal have skudt Degnens Kone om paa Kirkegulvet. De blev dog senere forligte*). — 1688 opgives Degnen *Peder Mortensens* Indtægter saaledes: Han har af hver Gaardmand: 1 Gaas og 1 Skp. Byg; men da en Del er øde og de andre forarmede, faar han ikke det halve af hvad hans Formand fik, Af Husmænd og Inderster har han 1 Skp. Havre. Ofret af hele Sognet er nu kun 1 Rdl. eller 2, siden Jens Eriksen og Dr. Lehmand har frataget ham hver Offerdag 2 Daler, som gaves af Dallund og Margaard. Midsommers-Tiende nyder han det halve af Kongens Part, som kan beløbe sig til 2 a 3 Lam, 1 Gris, 1 Mk. eller 1½. Degnebolig er der vel, men ingen Jord uden Kirkejord, hvoraf gives Kvartalsskat. — 1722 var Degnen *Hans Møllers* Barn i Kirke og blev kaldt Thomas Fisker. Omtrent 1728 var Rasmus Rod Sognedegn i Søndersø. Han blev 85 Aar gammel, og hans Hustru blev 74 Aar († 1805). To Sønner (»De flittige Studenter fra Søndersø«) blev Præster. Anders Rod, død som Præst i Seden 1819, 91 Aar gammel, og Hans Rod, Præst i Langaa, Thorup og Vinge ca. 1746**). — 1722 maa Degnen have heddet *Hans Hansen*, eftersom han dette Aar

*) Jacob Madsens Visitatsbog.

***) Dette Aarstal (efter Literis Mando: Bogense Bys og Skovby Herreds Historie) maa dog tages med et vist Forbehold; thi samme Kilde siger: »11. Juni 1754 erholder de flittige Studenter fra Søndersø, Brødre Anders Rod, Biskop Mikkelsens Stipendium«.

overterer til Salg en Kane og Enspændersele i »Odense Adresse-
amters Efterretninger«.

I en gammel Skolekommissionsprotokol findes følgende Op-
lysninger om Skolevæsenet: Anno 1808 d. 21. Juni blev holdet
et Møde i Søndersø Skole af Pastoratets største Lodsejere Hr.
General Major Baron von Blixen Finicke til Dallund og Hr. Ge-
neral Major von Schøller til Margaard, første ved Fuldmægtig
Strøbech og sidste ved Fuldmægtig Knudsen, samt Sognepræ-
sten Hr. Stenbuch af Søndersøe, for i Følge den respektive Amts-
Directions Skrivelse af 12te Marti sidstleden at paabegynde
Skolevæsenet i Søndersø Skole District overensstemmende med
Reglementet for Almue Skolerne af 10de October 1806.

Som Forstandere for dette Skole District blev af Commis-
sionen foreslaaet Gaardmændene Mads Jensen og Christen Jør-
gensen samt Jeppe Jensen, alle af Søndersøe, til behagelig nær-
mere Valg af Amts Directionen. — Til Søndersøe Skole District
hører heele Søndersøe Sogn, bestaaende af:

Søndersøe Bye af Hartkort 246 Tdr. 4 Skp. 2 Fdk. 2 Alb., be-
boet af 31 Gaarde, 1 Boelsted og 23 Huse, hvoraf de
tvende Gaarde er udfløttet og beliggende omtrent $\frac{1}{8}$ Mil
fra Skolen,

Seerup Bye af Hartkorn 40 Tdr. 5 Skp. 0 Fdk. 2 Alb., beboet
af 7 Gaarde og 1 Huus, omtrent $\frac{1}{4}$ Mil fraliggende,

Wedbye Bye af Hartkorn 72 Tdr. 2 Skp. 1 Fdk. 2 Alb., be-
boet af 11 Gaarde og 3 Huuse, $\frac{1}{4}$ Mil fra Skolen belig-
gende,

Ørritzlef Bye af Hartkorn 81 Tdr. 2 Skp. 0 Fdk. 0 Alb., be-
boet af 12 Gaarde og 10 Huuse, hvoraf 3 Gaarde og 5
Huuse ere udfløttet. Byen omtrent $\frac{1}{4}$ Mil og Udføtterne
noget længere fraliggende,

Søndersøe Skov af Hartkorn 8 Tdr. 2 Skp. 0 Fdk. 0 Alb., be-
boet af 4re Boelsteder og 6 Huuse tildeels omtrent $\frac{1}{2}$ Mil
fraliggende, og

Dallunds Mølle, $\frac{1}{4}$ Mil fra Skolen beliggende.

Tilsammen 440 Tdr. 0 Skp. 1 Fdk. 0 Alb.

Skolebygningen, som er isoleret fra Degneboligen og ikke
beboes af Læreren, bestaaer af 6 Fag Muur og Bindingsværk,
Fyr Overtømmer og Straatag. Lav og ringe Bygning, samt i

det hele saa gammel at Commissionen ikke ansaa det for mulig, at den ved Reparationer og nye Indretninger kunde bringes i saadan Stand at den efter Reglementet kunde afbenyttes til Undervisning, men maa nødvendig af nye opføres. I hvorve Commissionen indseer, at der paa nærværende Tider ikke kan bygges nogen nye Skole uden til en overdreven høj Bekostning, da nogle af de udfordrende Materialier ere neppe at faae for Penge og andre maae betaales til usædvanlig høye Priser, og Commissionen heller ikke bør lade uanmærket, at Districtets Beboere ere for største Deel Fattige og neppe kan udrede de mange offentlige Byrder, som for Tiden betynger dem, saa, da ingen anden Leilighed for Børnenes Undervisning haves og Skolegangen altsaa i tilstundende Vinter nødvendig maatte ophøre af Mangel paa Leilighed, maae Commissionen nødsages at foreslaa den høj og Respective Amts Direction en nye Bygnings Opførelse saasart som muelig, og fra samme vente nærmere Forholds-Regler i denne Henseende.

De udfordrende Indretninger af Forhøyning, Borde og Bænke etc. vil blive foranstaltet tilligemed Skolens Bygning, og da her i Skolen befindes en jern Kakkellovn, som er brugelig og god, paa det nær, at samme er en Bilægger, saa bliver allene for først af Skole-Kassen at bekoste: a) de nødvendige Protocoller til Skolen, b) en Reglementmæssig sortmalet Tavle, c) Nogle Læsebøger for Børnene efter Præstens og Lærerens nærmeste Valg, d) 10 Bøger Skrivpapir, 1 Potte Blæk og 12 Stk. Tavler med tilhørende Grifler og endelig e) en Reol med en laaset Indretning for deri at bevare ovenmeldte Inventarisorter, samt de Bøger og Kaarter m. v. som herefter til Skolen maatte vorde anskaffet.

For ikke at standse Undervisningen efter Reglementet og altsaa samme kan vorde paabegyndt og fortsadt efter de Bud, som herom er foreskrevet, var Commissionen af den Formening at Skolestuen efter foregaaende Kalkning og Reparation kunde afbenyttes indtil videre, og den nye Methode i Henseende til Ungdommens Undervisning strax paabegyndes for saavidt og efter localet kan lade sig gjøre.

At dette første Møde saalænge har været forhalet, hidrører dels fra Forhindringer fra største Lodseiers Side formedes Sygdom etc., dels at nærværende Tids Omstændigheder ikke

ansees gunstige for Skolevæsenets heldige Fremgang, og endelig at Undervisningen af den værdige og duelige Lærer Petersen hidtil, endog af Mangel paa Lejlighed, har hjemme i hans eget Hus været plejet saa vel, at alle vedkommende dermed har Aarsag at være fornøyet.

Commissionen for Søndersøe Skole District,

Datum*ut supra

Strøbech Knudsen.

Fredag d. 26. August 1808 holdt Skolekommissionen Møde i Degneboligen i Søndersø. To Gaardmænd blev udnævnt til at tiltræde Kommissionen, og man vedtog at benytte den gamle Skole indtil videre, efter at den var bleven repareret. En Undervisningstabel for September Maaned blev forelagt af Læreren og taget til Følge.

Undertegnet af:

Strøbech. — Knudsen. — Stenbuch.

Christen (C:I:S:) Jørgensen. — Mads (M:I:S:) Jensen.

I Mødet den 19. September s. A. blev givet ekstra Frihed til Børnene i Rugsædstiden (14 Dage). Skolen er siden sidste Samling forsynet med: 1 sortmalet Trætavle, 12 Regnetavler, 10 Grifler og aparte ditto for 10 Sk., 10 Bøger Skrivepapir og fornøden Blæk.

For at give en Prøve paa Datidens Skolekommissionsmøder indsættes følgende Referater i sin Helhed: Aar 1808 d. 29de October var underskrevne Medlemmer af Søndersøe Sogns Skole Commission forsamlet i Districtets Skole, for efter Bestemmelse i sidste Møde at afholde den i Reglementet anordnede Examen med Ungdommen ved October Maanedes Udgang. Ved denne Examen blev først Ungdommen af 2den eller øverste Classe prøvet i Læsning, Skrivning, Regning og Christendom, og for enhver især anmærket paa en indrettet Liste, den Character de efter deres Kundskaber kunde tilkomme, hvorefter de siden bleve ordnede i Henseende til Sæddet de i denne Afdeling skulde tage. Af denne Classes 30 Drengene og 38 Piger vare 17 Drengene og 3 Piger som kunde skrive og iblandt disse havde især ud-

mærket sig ved at skrive en smuk og tydelig Haand, Drengene Nr. 1—2—3, 4—5 og 19, og ved temmelig god Fremgang i en kort Tid, Pigerne Nr. 2—7 og 10. — Af Drengene havde 8 begyndt at Regne og iblandt dem Nr. 3 og 4 gjort nogen Fremgang, og af Pigerne havde 2 nyelig begyndt at Regne. I hen-seende til indenad Læsning bemærkede Commissionen at i almindelighed vare Pigerne de bedste og især udmærkede sig iblandt disse Nr. 2, 4, 9 og 11. Da det ved denne afholdte Prøve viste sig at Børnene af øverste Classe Nr. 12, 23, 25, 27, 28 og 31, ikke havde de Kundskaber, der efter Reglementet kunde gjøre dem beretigede til Sæde og Plads i øverste Classe, saa overgaar de indtil videre til nederste eller første Classe, og af Pigerne maa ligeledes Nr. 25, 26, 27, 28, 31 og 32, indtil videre gaa over til denne Classe.

Af nederste Classes Børn befandtes det at Nr. 11 Rasmus Hansen, havde de Kundskaber som Reglementet fordrer for at forfremmes til øverste Klasse og blev saaledes derhen forfløttet. De øvrige Børn af nederste Classe forbliver hver paa sin Plads indtil næste Examen. Af øverste Klasse er nogle, som Commissionen tillod at forblive i samme paa Prøve, for om det ved Flid kunde bringes saa vidt at de, da de ere temmelig gamle kunde i denne Vinter vorde antagne til Confirmation.

I anledning af nogle vedkommendes Forespørgsel om de maatte beholde deres Børn hjemme naar de boede uden Byen og meget haart Vejr indtraf, bestemte Commissionen at saadan for først kunde tillades i dette Tilfælde imod at Børnene læste hjemme hvad de den Dag skulde have læst i Skolen, og kom næste Dag naar Vejret tillod det.

Multerne, for forsømt Skolegang i September Maaned beregnes Skole Kassen til Indtægt med 1 Rdl. 14 Sk. — Underretningen for Novb. fremmes efter den hidtil brugte Tabel.

Datum ut supra.

Strøbech — Knudsen — A. H. Steenbuch
Mads (M I S) Jensen — Chrisen Jørgensen.

Mandag d. 16. December 1808 var Commissionen atter forsamlet i Sønder sø Skole. I dette Møde blev kundgjort det kongelige danske Cancellies Resolution af . . . efter hvilken

Hr. General Major von Schøller til Margaard ansas som ældste Patron for Søndersø Skole i Følge Reglementet og saaledes for efter Tiden tilkommer præsidiumet i denne Commission. Skolens Journaler blev som sædvanlig denne gang efterseet af Commissionen og alt befunden i god Orden. — I heenseende til Skole Kassens Indtægter og udgifter bliver denne Gang at anmærke:

a) Lysepenge 3 Rdl. 2 Mk. aarlig som svares fra Margaard, tilfalder her, efter en ældere Indretning, Skolelæreren Hr. Petersen, og kan saaledes ikke blive at beregne Skole Kassen til Fordeel.

b) Derimod tilkommer Kassen efter Reglementet 1½ Sk. pr. Tønde Tiendeydende Hartkorn fra Dallund som haver Søndersø Sogns Konge Tiende, hvis Beløb af 449 Tdr. 1 Fdk. Hartkorn bliver 7 Rdl. »- 2 Sk.

c) Videre svares af samme Hartkorn fra Margaard som haver Kirketienden en lige Summa med 7 Rd. »- 2 Sk.

d) Af Tavlepenge er indkommen til Skolen Søndagen efter Micheli da Tavlen i dette Øyemed blev ombaaren ialt »- 4 Mk. 11 Sk.

e) For forsømt Skolegang i October Maaned efter Læreren Hr. Petersens Liste er indkommen i Bøder 1 Rdl. 1 Mk. 10 Sk. hvoraf 1 Mk. 6 Sk. er indkommen ved Execution. Frivillige Gaver til Skolen har hidtil ikke eksisteret.

f) Foruden hvad som i de foregaaende Forretninger findes anført at være indkjøbt til Skolen, findes end videre at være kjøbt og tilkommen:

30 Exemplarer af Thonboes Bibelske Historie a 14 Sk. stykket, og 12 Psalmebøger a 3 Mk. stykket. Videre er til Skolen indkjøbt 6 Pæle skriver Blæk a 12 Sk. og dertil 2 Boutillier for . . .

For November Maaned var af Læreren forhen indleveret en Liste over Skolegangens Forsømmelse, efter hvilken Commissionen havde foranstaltet indkrævet ved Forstanderne 1 Rd. 8 Sk. og 1 Mk. 2 Sk. som af vedkommende ikke frivillig var at holde, vil blive ved Udpantning at inddrive, altsaa i alt for November Maaned 1 Rd. 1 Mk. 10 Sk.

De sædvanlige Skole Ferier fra Juule Aften til 2den Januari exclusive formente Commissionen fremdeeles at kunde vedblive.

For næstkommende Januari Maaned Maaned 1809, fremmes Undervisningen efter den af Læreren indgivne og af Commissionen approberede Tabbel.

Datum ut supra.

Knudsen — Strøbech — A. H. Steenbuch.

Extract

af Regnskabet for Søndersø Skoles underviisnings Kasse i Aare 1808. — Efter 60—64 § i det allernaadigst Reglement af 10 October 1806.

<i>Indtægt.</i>	R.	M.	S.	<i>Udgift.</i>	R.	M.	S.
1. Kiærkens lyse Penge lagt til Degneløn fra ælder Tider				1. for 3 Befalede Protocoler til Skolen	7		
2. frievillier Gaver har ikke havt Sted i Aar				2. Skriver Papiir til Skolen	1	3	
3. Indkommen Tavle Penge Søndagen efter Micheli				3. 1 Sort malet Træ Tavle	2		
4. ved Brølup, Barsel og gjæste Bud og Samquem er ikke tilfalden Kassen 1808		4	11	4. Regne Tavler og Griffr	4	5	11
5. Afgift af Tienden	14		4	5. Skriver Blik	1		
6. Bøder for forsøme Skolegang	3	4	8	6. Psalme Bøger	6		
Bliver Skole Kassen i giæld for dette afvigte Aar	8	2	1	7. Skole Bøger nemlig Bibelske Histori	4	2	4
Balance...	26	5	8	Balance...	26	5	8

Margaard, den 31te December 1808.

Knudsen.

I Mødet d. 29. Marts 1809 foreslog Forvalter Knudsen, Margaard, at lade den gamle Skole ombygge, da den var »forfalden paa Tag, fag, Vinduer, Dørre, ec: saa den næsten i alle Hensende, er ubrugelige og alt der paa nødvendig sat Reparation bliver udnyttig og Tabt udgift«. — Dette Forslag blev antaget af Kommissionen, og der blev besluttet at faa gjort Tegninger og Overslag samt indkøbt Materialier. Skolen skulde bortlejes og General v. Schøller tilbød (»eendskiøndt han ei boer i Sognet og altsaa ikke er pligtig at bidrage noget dertil«) at give

det halve af Egeundertømmeret til Skolen. — Senere overdroges det til Tømmermester Langhoff, Odense, at give Tegning og Overslag til den ny Skole, som skulde bygges paa samme Sted, hvor den gl. laa, »da der ved er een Tomle og lege Plads for Børnene, og Skolen kommer der ved til at lige for sig selv fra andre Bygninger i muelige paakommende tilfælde m. v.« Intreprenøren, Tømmermand Kristen Jensen, skulde have den ny Skole færdig inden August Maanedes Udgang mod en daglig Mulkt af 2 Rdl. for Overskridelse af den bestemte Tid. Han skulde i Følge Licitationsbetingelserne have 455 Rdl. for at bygge Skolen med alt Tilbehør, Borde og Bænke iberegnet. Grundsten af kløvet Kamp, Langhalm og Tækkeløn vedkom ikke Kristen Jensen. Den gl. Skole blev solgt for 112 Rdl. » 2 Sk. — Skolekommissionen fandt, at den ny Skole var opført af gode forsvarlige Materialer, og man vedtog at Vinduer, Døre, Borde og Bænke skulde males med Olie-Farve og et Fortov 8 a 10 Alen bredt anlægges samt en Afløbsrende. Hele Udgiften til Skolen blev 529 Rdl. 1 Mk. I Anledning af disse Udgifter blev Sognets Beboere inddelt i 3 Klasser og paalignet ekstra Udgifter (6 Mk., 4 Mk. og 2 Mk.) foruden Hartkornsskatterne. Enkelte gav frivillige Bidrag. Dallunds Ejer, General Blixen, gav 50 Rdl., Sognepræst Steenbuch 10 Rdl., Jomfru Kannevorff og Forvalter Strøbech paa Dallund 5 Rdl., Forvalter Knudsen, Margard, 4 Rdl. og Degnen Petersen 1 Rdl. Samtlige paalignede og frivillige Beløb udgjorde ialt 92 Rdl., som tilligemed de 112 Rdl., der indkom ved Auktion for den gamle Skole fradrages nævnte Sum, saa den hele Udgift bliver c. 334 Rdl. — — — Ved en i April Maaned 1810 afholdt Eksamen (som begyndte kl. 7 om Morgenen) »bevidnede Commissionen Læreren sin Tilfredshed og Præsten anmærkede, at han meget ofte arbejdede med Børnene uden for den i Reglemanget befalede Tiid, fremdeles at eengang maanedlig modtager de mindre Børen, som endnu ikke have fyldt det 7vende Aar, deels for at Prøve dem, deels for at opmundre dem til hver Maaned til at gaae fremad, og dette bad Præsten at tilføje i Protocolen, at ogsaa denne kunde vidne om hans nidkære »Embedsførelse«. — Man gik strengt frem med Mulktene, ogsaa i Tilfælde af at et Barn flyttede, og Følgeseddelen ikke kom tilbage med Paategning. I et saadant Tilfælde, hvor et Barn var flyttet til Harndrup, uden

at Følgeseddelen*) var kommen tilbage, trues Faderen med en daglig Mulkt af 8 Sk. Dog kunde der nok tilstaas større Frieri, naar Landbruget krævede det. Der blev f. Eks. givet 11 Dage fri i Sædetiden, ligesom Læreren efter Ønske kunde give fri den Dag, han saar sin Byg. Ogsaa den tvungne Kirkegang kunde der fritages for. 1812 bestemte Kommissionen, at fattige Husmænds Børn maatte fritages for at gaa i Koret i Kirken Søndage og Helligdage formedelst Mangel paa anstændige Klæder. — Eksamen bekendtgjordes fra Prædikestolen f. Eks. saaledes: 1: conf. Tillysnings-Bogen pag. 2, under 22. Søndag efter Trint. (1815): »I Morgen begynder Examen i vor Skole og om Gud vil, endes paa Tirsdag Eftermiddag. Børnene af 2den Classe møde begge Dages Morgener Kl. 7, og blive i Skolen til Kl. 1. Børnene af 1ste Classe møde Kl. 2 og hjemsendes betids om Aftenen. Skolegangen tager igen sin Begyndelse Om dagen den 1. November. Naar Examen er endt, holdes Skolecommission«. »Examen endtes, som den begyndte, med Bøn og Sang.«

I Kommissionsmødet 10. Nov. 1819 underskrives Protokollen første Gang af den ny Sognepræst Køefod, som 1826 forflyttedes til Bornholm og efterfulgtes af J. H. Edsberg (1837—1850). I Anledning af, at Sogndegn og Skolelærer Petersen havde »signeret« (1826) ansøgte Skolekommissionen om, at Degneholden for Fremtiden maatte anvendes til Bopæl for Sognets Kirkesanger og Skolelærer. Direktionen brevvekslede i denne Anledning med Canceliet og Biskoppen, og Ansøgningen bevilgedes. Paa Anmodning af den ny Lærer, Svelmø, (1825—1867) vedtog man at gøre en Hovedreparation paa Skolen og at opføre et nyt Udhus. Udgifterne hertil udgjorde ialt c. 328 Rdl., og Læreren lovede at have Opsyn med Arbejdet ved Reparationen og Grusning af Pladsen ved Skolen. Ved samme Tid (1828—1831) indførtes den saakaldte indbyrdes Undervisning ved Skolen. Direktionen fremkom med Anmodning til Kommissionen om at give Forslag til reglementeret Løn for Skolelæreren. Den prøvede Skoleplan af 3. Maj 1831 ser saaledes ud:

*) Paa Følgeseddelen stod angivet Barnets Nr. i Klassen, Skudsmaal og Kundskab.

Lærerens Løn efter Instruksen :

1. — 6 Tdr. Rug og 10 Tdr. Byg in natura.
2. 25 Tdr. Byg efter Kapitelstakst.
3. Kirkesangerløn — 10 Rdl.
4. Efter Instruksens § 34 L. C.: 4 Tdr. Byg.

Hvad dertil haves af det nedlagte Degneembede m. m.

1. 3 Tdr. Rug	= 3 Tdr. » Skp.
2. 58 Brød p. 7 a 8 \mathbb{E}	= 1 Td. 5 Skp.
3. 11 Tdr. og 3 Skp. Byg \div 10 = 1 Td. 3 Skp.	
4. Offer og Accidentser \div 10 Rdl.	= 30 Rdl. » Mk. »
5. Kvægtiende	= 7 » » » »
6. 4 Gæs a 4 \mathbb{E}	= 2 4 » » »
7. 60 Snese Æg a 8 Sk.	= 5 » » » »
8. Huspenge	= 5 » » » »
9. Mælk 256 Kdr.	= 6 » » » »
10. Fra Dallund } $\frac{23}{3}$ 1741	= 12 » » » »
11. Fra Margaard }	= 4 » » » »

Hertil Fourage (c. 9 Rdl.)

Hvad der haves at ligne paa Beboerne.

- Lønnen i Byg \div 1 Td. 3 Skp. = 27 Tdr. 5 Skp. = 64 R. 2 M. 12 S.
 For manglende Rug = 4 » 1 » 5 »
 Erstatning for Hø og Halm = 9 » » » » »

Herfra trækkes en Del (Lysepenge m. m.) saa Lønnen bliver noget mindre.

Brændsel: 6 Fv. Brænde el. 36 Læs Tørv.

Læreboligen assureret for 1510 Rdl.

Lærer Petersen døde 1831, 79 Aar gl., og efter Cancelie Resolution af 4. Okt. s. A. tillagdes der »Enken efter afgangne Skolelærer Petersen, aarlig, af Degneembedet: 1 Td. 2 Skp. Byg, 3 Tdr. Byg og i Penge 5 Rdl. Sølv«. — Man er fremdeles forbig efter at opfyldte Loven i alle Dele og endnu i 1832 idømmes foruden Skolemulkter ogsaa Mulkt for forsømt Kirkegang i 6 Dage. Der sørges for passende Badested til Børnene og Gymnastikplads indrettes og Apparater opsættes. 1832 overgav Kammerjunker Schiøler, Margaard, Værdigheden som Skolepatron til Dallund. Nogle Aar senere (1838) skænkes der Søndersø Læ

rerembede en Jordlod fra Margaard. Begyndelsen af Gavebrevet lyder saaledes:

»Jeg Christian Schøller til Margaard, Hans Kongelige Majestæts til Danmark bestaltet Kammerjunker og Ritmester i det Fyenske Regiments lette Dragoner, gjør vitterligt, at jeg ved dette mit Gavebrev skjænker, giver og aftræder paa egne, Arvingers og tilkommende Margaards Ejeres Vegne til Søndersø Skoledistrikt Brugsretten af en Margaard tilhørende Jordlod, som i lang Tid har været overdraget Degnen i Søndersø, og som staaer for Hartkorn 4 Skp. 3 Fdk. 2 Alb. — —.«

Direktion gav 1846 Paabud om at lade opføre en ny Skolestue og ansætte en Andenlærer, da Børnetallet var bleven for stort til een Lærer. Forstanderskabet trykkede sig noget ved dette Paalæg og ansøgte om Udsættelse, da man for Tiden ogsaa havde store Udgifter til den gl. Lærerboligs Istandsættelse. Dette kunde dog ikke tillades, og der blev bygget en ny Skolestue og Bolig til en Andenlærer. Den ny Lærers Løn bestemmes til 45 Tdr. Byg aarlig, dog ikke under 130 Rbdl. + 16 Læs Tørv til eget og Skolestuens Brug. Hele Tilbygningen med Reparation kostede 312 Rdl. Lærerens Kakkellovn kostede 14 Rdl. Den nyansatte Andenlærer androg om at maatte faa Væggene i sit Værelse optrukne, mod at han selv bekostede dem malede el. tapetserede. »Herpaa kunde man ikke for Tiden indlade sig.« Den ny Lærer, Petersen, klager saa til Direktionen over sine Værelsens formentlige Mangler. Forstanderskabet tilbyder da at skaffe ham Kosten for 70 Rdl. aarlig i Søndersø By og saa undlade at bygge et Køkken. Angaaende Lærerens Klage over Plads til Tørvene, mente man, at den nuværende Kube var stor nok, og at man efterhaanden kunde levere Resten af Tørvene, naar der blev Plads, uden at behøve at udvide Kuben, Dog bemærkede Pastor Edsberg, at denne Fritagelse kun skulde gælde for en Vinter. Væggene i Lærerens Værelse skulde nok blive afpuddede og holdt i forsvarlig Stand. »Det bemærkes, at Pastor Edsberg er af den Mening, at en Skolelærer har det byrdefuldt nok, saa at man ikke bør nægte ham Livets Bekvemmelighed, og at derfor burde indrettes Lærer Petersen et Køkken til Kammeret.« — Senere ansøger Lærer Petersen forgæves om et Pige-kammer m. m.; men hans Lejlighed blev dog noget udvidet. — Dec. 1848 opgives Udgifterne til Skolevæsenet i Sø-

dersø til i Aarets Løb at have været 1257 Rdl. — Svelmø var en Tid Medlem af Forstanderskabet og eet Aar Formand. Senere var Pastor Edsberg og Baron Blixen-Finecke Formænd. 1856 valgtes for første Gang en Bonde fra Sognet som Formand. Der er saaledes nu hverken Herremand, Præst el. Degn Medlemmer af Raadet. Svelmø efterfulgtes af J. Andersen som Førstelærer. Denne fulgtes 1883 af J. J. Madsen († 1913), som 1907 afløstes af Meddeleren af disse Linier.

Førstelærerens Bolig brændte 1883 og opførtes paany tilligemed en Skolestue noget længere tilbagetrukken fra Vejen. Den gl. Skolestue, der blev bygget 1808, bruges endnu som Skolestue af Andenlæreren. 1901 oprettedes et Forskolelærerindeembede, og en ny Forskole blev bygget 1907 et Stykke borte fra de øvrige Skolebygninger.

Nogle Optegnelser fra Middelfart

ved *C. Klitgaard*,
Postekspedient.

I det kongelige Bibliothek, Ny kgl. Saml. 4to, 1366, findes nedenstaaende Optegnelser af Mouritz Anderszøn, Raadmand i Middelfart.

Anno 1634 den 4 Søndag j Aduent er forkynditt aff Melfar Predicke stoll att verre Beuillgit aff Bispen Doctor Hans Mi-ckelssøn och aff Sogenpresten Her Søren Nielssøn glud aff Ribe och Borgemester Chlaus Madtzøn och menige Raadmand, Capellanen Her Jens Sin offer att thage Anden Julledagh och Anden paaske och Anden pindzedagh thill høge Mesze som jcke thil farne er sked.

J Jesu Naffn Anno 1631 den 28 Septemb er jeg aff Borge-mester Chlaus Madtzen och Raad for ornnitt Offfuerformynder att verre j Jørgen Vegt (?) hans sted med Laurs Pederszøn Bundt gud giffue mig den bestilling saa att forestaa Gud kand faa sin

ere och thil min Salighed och en huer Encke och faderløes med [Retten](?) at forsuare.

J Jesu Naffn Anno 1634 den 5 May Er jeg aff Erlige og Wellbyrde Mand Thamis Krabe Vor kerre Lensmand jndsat thil Raadmand gud giffue mig den bestilling saa at forstaa, at gud kan faa sin thilbørlige loff och ære thil min sallighed den fattige at forsuare saa Vel som den Rige Dene samme thid er jeg och af E och W Mand jndsatt thil Melfar byens Kaptin j Jesu Naffn.

1640 Alle helgens Dagh er Besluttit, at den løbe Klocke, som de Ringte Med j predickestoll naar troen siungis Icke lenger Moth brugis der thil formedelst Almuen der efter opholde sig och jcke ville Syge gudtz husz der at loffue och tacke gud Med Salmer och den Christen Knelis*) Som Her Erich Monradus Afilagde i Louff Sang.

Anno 1646 Alle helgens dagh vor det en gammel skick och brugh at Borgeskabit Althid til forne Offrit och deris hustruer Thil fattige skole børn och huszarme, Men Paa denne dag loed der jngen Sig finde at offer thil dem.

*) Knæling.